

KÄRSÄMÄEN KUNTA KOTOUTTAMISOHJELMA

Kärsämäki

2022

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO.....	4
1.1 Kotouttamisohjelmatyöryhmä ja sen toiminta	4
1.2 Kotouttamislain tavoitteet, soveltaminen ja toimeenpano	5
1.3 Kotouttamisohjelman seuranta, päivitys ja tiedottaminen.....	5
2. ALUEELLINEN TILANNE	6
2.1 Valtion kotouttamissuunnitelma 2020-2023.....	6
2.2 Maahanmuuttotyön yhteiset linjaukset Pohjois-Pohjanmaan alueella	6
3. MAAHANMUUTTAJIEN OHJAUS	6
3.1 Maahanmuuttajien alkukartoitus.....	7
3.2 Henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma	7
3.3 Maahanmuuttajista aiheutuvien kustannusten korvaaminen kunnalle	8
4. PALVELUT.....	9
5. TULKITSEMINEN JA KÄÄNTÄMINEN	9
6. SIVISTYSPALVELUT	10
6.1 Opetus ja koulutus.....	10
6.2 Suomen kielen koulutuksen järjestäminen alueella.....	10
6.3 Vapaa-ajan koulutus	10
6.4 Varhaiskasvatus	11
6.5 Kulttuuri ja vapaa-aika.....	11
6.6 Nuoriso	11
6.7 Kirjasto.....	12
7. SOSIAALIPALVELUT	12
7.1 Neuvola.....	12
7.2 Aikuissosiaalityö, vanhuspalvelut, vammaispalvelut.....	12
7.3 Lastensuojelu.....	13
7.3.1 Ilman huoltajaa maassa asuvat lapset ja nuoret	13
7.4. Terapiapalvelut.....	14
8. TERVEYSPALVELUT.....	14
8.1 Kiireetön ajanvaraus.....	14
8.2 Päivystys	14
8.3. Suunterveydenhuolto.....	14
8.4. Hoito- ja vanhustyönpalvelut	15
9. KELAN PALVELUT	15
9.1 Kelan maksamat etuudet.....	15
10. TYÖ- JA ELINKEINOTOIMISTON PALVELUT	15

11. POLIISI.....	17
11.1 Ulkomaalaisluvut	17
12.MAISTRAATTI.....	18
13. ETNISEN TASA-ARVON JA HYVIEN ETNISTEN SUHTEIDEN EDISTAMINEN, SYRJINNAN EHKAISEMINE... ..	18
13.1 Maahanmuuttajia ja kansainvälistymistä palvelevat toimijat/hankkeet alueella.....	19
13.1.1 Paikalliset järjestöt	19
13.1.2 Seurakunnat.....	19
14. LISÄTIETOA	20

1. JOHDANTO

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) tuli voimaan 1.9.2011. Lain tavoitteena on vastata aiempaa paremmin lisääntyneeseen maahanmuuttoon ja yhteiskunnan monimuotoistumiseen. Yksilötasolla tavoitteena on tukea ja edistää kotoutumista ja osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. Kotouttamislaki koskee kaikkia Suomessa asuvia maahanmuuttajia, joilla on ulkomaalaislain (301/2004) mukainen oleskelulupa, rekisteröity oleskeluoikeus tai oleskelukortti. Kotouttamislain lisäksi kotouttamisohjelman laadintaa ohjaa yhdenvertaisuuslaki (1325/2014), jonka mukaan viranomaisen tulee kaikessa toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan yhdenvertaisuuden edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Viranomaisten tulee erityisesti muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumista. Ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautuneisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Kotouttamistyöhön kuuluu tiedotus, ohjaus ja perehdytys yhteiskuntaan, alkukartoitusten ja kotoutumissuunnitelmien laadinta sekä kokonaisvaltainen kotoutumisen edistäminen yhteistyössä muiden viranomaisten ja vapaaehtoistoimijoiden sekä asiakkaiden itsensä kanssa. Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) säädetään sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen järjestämisvastuun siirtymisestä hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta. Järjestämisvastuu kotouttamisesta säilyy kuitenkin kunnilla.

1.1 Kotouttamisohjelmatyöryhmä ja sen toiminta

Kotouttamislain 32 todetaan, että kunnan tai useamman kunnan on yhdessä laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja jota tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelma otetaan huomioon kuntalain (410/2015) 110 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. ELY keskuksen, TE- toimiston, Kelan ja muiden kunnan alueella toimivien viranomaisten on kunnan aloitteesta osallistuttava oman toimialansa osalta ohjelman laadintaan, toteutukseen ja toimeenpanon seurantaan. Paikalliset maahanmuuttaja-, kansalais-, työntekijä- ja työnantajajärjestöt sekä uskonnolliset yhteisöt voivat tarvittavassa laajuudessa osallistua kotouttamisohjelman laatimiseen, toteutukseen ja sen toimeenpanon seurantaan.

Kärsämäen kunnan aiempi kotouttamisohjelma on laadittu ja hyväksytty 2017. Kotouttamisohjelman päivittämiseen ovat osallistuneet seuraavat henkilöt:

Eeva Huitula, johtava sosiaalityöntekijä

Päivi Vähäaho, sosiaaliohjaaja

Esa Jussila, kunnanjohtaja

Tuukka Kuisma, kunnansihteeri

Juha Korkiakoski, perusopetuksen rehtori

Riikka Sarjanoja, varhaiskasvatuspäällikkö

Ira Toppinen, sivistysjohtaja

Arja Sunila, Terveystalo

Maria Parhiala, Terveystalo

1.2 Kotouttamislain tavoitteet, soveltaminen ja toimeenpano

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Lakia sovelletaan henkilöön, jolla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti. Kotouttamislain mukaan kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Kunnan on huolehdittava siitä, että kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille. Lisäksi kunnan on huolehdittava siitä, että maahanmuuttajille laissa tarkoitettujen toimenpiteiden ja palvelujen järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunnan on huolehdittava oman henkilöstönsä osaamisen kehittämisestä kotouttamisessa. Toimenpiteitä ja palveluja voidaan järjestää myös kuntien välisenä yhteistyönä. (KoToL 29 §, 30 §) Valtioneuvosto vahvistaa valtion kotouttamisohjelman, mikä on viimeksi vahvistettu vuosille 2016–2019. Valtion kotouttamisohjelman 2020–2023 valmistelu on meneillään ja yhdistyy eduskunnan edellyttämän kotoutumisen selonteon valmisteluun.

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa mm. kotouttamispolitiikan yleisestä kehittämisestä, suunnittelusta ja ohjauksesta. ELY-keskusten vastuulla on kotouttamisen alueellinen kehittäminen, yhteistyö, yhteensovittaminen ja seuranta, mikä pitää sisällään mm. kuntien ja TE-toimistojen ohjausta, neuvontaa ja tukemista. Kunta voi tehdä ELY-keskuksen kanssa sopimuksen maahanmuuttajien kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä. Sopimus on monivuotinen ja sitä tarkistetaan vuosittain. ELY-keskus korvaa kunnalle laskennallisen perusteen tai todellisten kustannusten mukaan lainsäädännön mukaisista kotouttamistoimenpiteistä aiheutuneet kustannukset. Kotoutumislain (7 §) mukaan maahanmuuttajien tulee saada tietoa oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan, saatavilla olevista palveluista sekä kotoutumistoimenpiteistä. Varhainen tiedonsaanti edistää kotoutumista ja vaikuttaa maahanmuuttajien sopeutumiseen. Lisäksi kunnan tulee edistää kotoutumista kaksisuuntaisena prosessina eli maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteisena kehityksenä. Kunta ja TE-toimisto vastaavat yhdessä kotoutumista edistävien palvelujen järjestämisestä ja niihin ohjaamisesta.

1.3 Kotouttamisohjelman seuranta, päivitys ja tiedottaminen

Tehokas tiedottaminen on kotouttamisen onnistumisen kannalta tärkeää. Kotouttamisohjelma julkaistaan Kärsämäen kunnan Internet sivuilla. Kukin viranomainen tiedottaa omaan toimintaansa liittyvistä kotoutumista koskevista asioista itse.

Kotouttamislain toimivuutta, kotouttamistoimenpiteiden tuloksellisuutta ja maahanmuuttajien asemaa, tulee seurata kunnassa. Kärsämäelle tulee maahanmuuttajia pääasiassa perhesyiden ja työn perusteella. Kotouttamisohjelmaa tulee kehittää ja muuttaa heti kun siihen ilmenee tarvetta ja sitä täydennetään käytännön työssä esiin tulevilla asioilla. Kotouttamisohjelma otetaan huomioon vuosisuunnitelmaa, talousarviota ja toiminta- ja taloussuunnitelmia tehtäessä. Kärsämäen kunnan henkilökunnalla on mahdollisuus osallistua maahanmuuttajien kohtaamiseen ja muihin kotouttamisasihin liittyviin koulutuksiin määrärahojen puitteissa.

2. ALUEELLINEN TILANNE

2.1 Valtion kotouttamissuunitelma 2020-2023

Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut yhdessä muiden ministeriöiden kanssa luonnoksen valtion kotouttamisohjelmaksi vuosille 2016-2019. Ohjelma sisältää hallituskaudelle kotouttamisen painopisteet, tavoitteet, toimenpiteet, vastuut ja julkisen talouden suunnitelmassa 2016-2019 määritellyt kotoutumisen edistämisenresurssit.

Ohjelman tavoitealueet perustuvat hallitusohjelman maahanmuuttopoliittisiin linjauksiin. Tavoite-alueet ovat:

1. Edistetään ihmisarvoa kunnioittavaa keskustelukulttuuria, eikä rasismia sallita
2. Tuodaan maahanmuuttajien oman kulttuurin vahvuudet osaltaan vahvistamaan Suomen innovaatiokykyä
3. Tehostetaan kotouttamista poikkihallinnollisesti
4. Lisätään valtion ja kuntien välistä yhteistoimintaa kansainvälistä suojelua saavien vastaanotossa.

Valtion kotouttamisohjelman rinnalla on valmisteltu kuntien, kansalaisyhteiskunnan, maahanmuuttajien yhteisöjen sekä yritysten kanssa kotouttamisen kumppanuusohjelmaa. Kumppanuusohjelmassa esitellään eri organisaatioiden näkemyksiä, aloitteita ja lupauksia kotoutumisen edistämiseksi.

2.2. Maahanmuuttotyön yhteiset linjaukset Pohjois-Pohjanmaan alueella

Pohjois-Pohjanmaan maahanmuuttostrategia toimii maahanmuuttoasioita ohjaavana asiakirjana Pohjois-Pohjanmaalla. Edellinen maahanmuuttostrategia kausi on päättynyt ja uutta ollaan valmistelemaan.

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun ELY-keskuksilla on yhteinen etnisten suhteiden neuvottelukunta (Pohjois-SuomenETNO), yhteinen maahanmuuttoasiaintoimikunta sekä laajamittaiseen maahantuloon varautumisen yhteistyöryhmä.

Pohjois-Suomen etnisten suhteiden neuvottelukunnan tehtävänä on edistää hyviä etnisiä suhteita alueellisella ja paikallisella tasolla, edistää eri tahojen vuorovaikutusta ja etnisten vähemmistöjen järjestötoimintaa, tehdä aloitteita hyviä etnisiä suhteita ja yhdenvertaisuutta edistäviksi toimenpiteiksi sekä tarjota alueellista ja paikallista näkemystä työ jaoston ja valtakunnallisen neuvottelukunnan toimintaan. Lisäksi sen tehtävänä on tehdä alueella tunnetuksi maahanmuuttopolitiikkaa, etnistä yhdenvertaisuutta sekä etnistä monimuotoisuutta yhteiskunnan voimavarana. Neuvottelukunnan jäsenet edustavat ELY-keskuksia, aluehallintovirastoa sekä keskeisiä kuntia, kansalaisjärjestöjä, työelämän ja elinkeinoelämän osapuolia, maahanmuuttajia sekä etnisiä vähemmistöjä.

3. MAAHANMUUTTAJIEN OHJAUS

Maahanmuuttajat ovat vaarassa joutua syrjäytyneiksi puutteellisen tai olemattoman kielitaidon vuoksi. Tietämättömyys yhteiskunnan toimintatavoista edesauttaa syrjäytymistä. Syrjäytymisen syynä voi olla esimerkiksi työttömyys, työmarkkinoilla vaadittavan pätevyyden puuttuminen tai jokapäiväisessä elämässä tarvittavien taitojen puute.

Maahanmuuttajille on tärkeää saada tietoa omalla äidinkielellään. Heidän on vaikea asioida suomeksi, puhumattakaan kirjoittamisesta virallisella kielellä. Kotouttamislain piiriin kuuluvat maahanmuuttajat tarvitsevat eniten neuvontaa ja kielellistä apua mm. tulkkaus, käännökset, viranomaisten asiapapereiden selvittely, erilaisten lomakkeiden täyttämisen, oleskelu-, työlupa-asiat, sekä konkreettista apua asioiden hoitamisessa esim. laskujen maksu, puhelimen käyttöön liittyvät asiat, vuokrat, asumissäännöt, vuokra- ja muiden sopimusten sisältö.

Maahanmuuttajien ohjaus jakaantuu eri viranomaistahojen kesken. Maahanmuuttajien ohjaukseen kuuluu alkukartoituksen järjestäminen sitä tarvitseville sekä henkilökohtaisen kotoutumissuunnitelman laatiminen. Vastuu näistä tehtävistä on aikuissosiaalityöllä tai TE-toimistolla maahanmuuttajan tilanteesta riippuen. Lisäksi maahanmuuttaja voi saada ohjausta muilta viranomaisilta, palvelutarpeensa mukaisesti.

3.1 Maahanmuuttajien alkukartoitus

Kunnan on laadittava kotouttamisohjelma maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi sekä monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus), työ- ja elinkeinotoimiston (TE-toimisto, Kansaneläkelaitoksen (KELA) ja muiden kunnan alueella toimivien viranomaisten on kunnan aloitteesta osallistuttava ohjelman laadintaan, toteutukseen, toimeenpanoon ja seurantaan (KoTol 32 §). Kotouttamisohjelman veloitteet alkavat, kun henkilö on saanut oleskeluluvan ja hänelle rekisteröidään ensimmäinen kotikunta väestörekisteriin. Kunta voi tehdä ELY-keskuksen kanssa monivuotisen sopimuksen pakolaistsstatuksen tai suojelun perusteella oleskeluluvan saaneiden henkilöiden kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä (KoTol 41 §).

Maahanmuuttajille tehtävässä alkukartoituksessa arvioidaan yksilön valmiuksia esimerkiksi työllistymisen, opiskelun ja kielen oppimisen suhteen. Alkukartoituksessa selvitetään myös maahanmuuttajan aiempi koulutus, historia, kielitaito ja muut tarvittavat seikat. (KoTol 9 §.) Alkukartoituksessa arvioidaan tarvitseeko maahanmuuttajalle tehdä kotouttamissuunnitelma (KoTol 11 §). Alkukartoituksen teosta on vastuussa viranomaisen.

Työ- ja elinkeinotoimiston vastuulla on käynnistää alkukartoituksen teko maahanmuuttajalle, joka on työtön työnhakija (lain 916/2012 mukaisesti). Kunnan veloitteena on toteuttaa alkukartoitus tilanteessa, jossa maahanmuuttaja saa toimeentulotukea muutoin kuin tilapäisesti. Alkukartoitus on aloitettava kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä. Alkukartoituksen tehneen viranomaistahon on ohjattava maahanmuuttaja muun viranomaisen tai palvelujen järjestäjän palveluiden piiriin.

3.2 Henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelman teko perustuu alkukartoituksessa tehtyyn arvioon suunnitelman tarpeellisuudesta. Ensimmäinen suunnitelma on tehtävä viimeistään kolmen vuoden kuluttua oleskeluluvan saamisesta. Tämän aikarajan jälkeen hakijalle laaditaan tarvittaessa työllistymissuunnitelma. Kotoutumissuunnitelma laaditaan kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston ja maahanmuuttajan yhteistyönä.

Suunnitelma voidaan laatia vain yhden viranomaisen ja maahanmuuttajan kanssa perustellusta syystä, esim. silloin kun alkukartoituksen perusteella arvioidaan, ettei suunnitelmaa ole tarpeen tehdä yhteistyössä. Kotoutumissuunnitelman laadinta on aloitettava viimeistään kahden viikon kuluttua alkukartoituksen tekemisestä. (KoTol 11–13 §.) Kotoutumissuunnitelmassa tulee sopia palveluista ja toimenpiteistä, joilla kotoutumista voidaan parhaalla tavalla edistää. Se on yksilöllinen suunnitelma, jossa on huomioitava maahanmuuttajan tausta, toiveet ja muut henkilökohtaiset tekijät.

Työ- ja elinkeinotoimisto sopii suunnitelmassa työnhakuun liittyvistä tavoitteista ja toimista. Kunnan tehtävä on sopia kotoutumista ja työllistymistä edistävästä kunnan palveluista ja toimista, niiden maahanmuuttajien osalta, jotka eivät esimerkiksi terveydentilansa vuoksi voi osallistua työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin. Kunnan suunnitelma on tärkeää yhdistää muihin kunnassa tehtäviin palvelu- ja/tai asiakassuunnitelmiin (esim. päivähoido, perusopetus, lastensuojelu, vammaispalvelut).

Alaikäisen maahanmuuttajan osalta kunta on vastuussa kotoutumissuunnitelman teosta, jos siihen on tarvetta. Ilman huoltajaa saapuneella alaikäisellä oleskeluluvan saaneella on aina tehtävä kotoutumissuunnitelma. Perheelle voidaan tehdä yhteinen suunnitelma tarpeen mukaan. Perheen yhteisessä suunnitelmassa on kiinnitettävä huomioita vanhemmuuden tukemiseen. (KoTol 13–16 §.) Kunnan ja TE-toimiston velvollisuutena on tarjota suunnitelman mukaisia palveluja maahanmuuttajalle. Mikäli maahanmuuttaja kieltäytyy ilman pätevää syytä suunnitelmaan laatimisesta, tarkistamisesta tai osallistumisesta toimenpiteisiin, voidaan oikeutta työttömyysturvaan tai toimeentulotukeen rajoittaa työttömyysturvalain tai toimeentulotukilain mukaisesti.

Suomi.fi sivustolta löytyy työ- ja elinkeinoministeriön laatima lomake henkilökohtaisen kotoutumissuunnitelman tekemiseen. Lomake löytyy suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi osoitteesta <https://www.suomi.fi/suomifi/suomi/asioiverkossa/> -> haku: henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma.

3.3 Maahanmuuttajista aiheutuvien kustannusten korvaaminen kunnalle

ELY- keskuksen kanssa sopimuksen tehneet kunnat saavat valtiolta korvausta vastaanoton järjestelyistä johtuviin kustannuksiin. Laskennallista korvausta saa jokaisesta vastaanotetusta henkilöstä (2021) 2 300 €/vuosi yli 7-vuotiaista ja sitä vanhemmista 6 845 €/vuosi alle 7-vuotiaista Korvausaika on neljä vuotta kiintiössä tulleista henkilöistä ja kolme vuotta turvapaikkamenettelyn kautta tulleista henkilöistä. Lisäksi korvataan todellisten kulujen mukaan

- sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksia
- tulkkaus- ja käännöspalveluja
- kotoutumistukikustannuksia

Kohderyhmään kuuluvat henkilöt huomioidaan myös valtionosuuksissa, joita kunnille maksetaan oppivelvollisuusikäisten maahanmuuttajalasten määrän mukaan. Työ- ja elinkeinohallinto rahoittaa lisäksi kotoutumiskoulutusta ja opetushallinto valmistavaa opetusta. Vastaanoton ja kotouttamisen maksuliikennettä hoitavat KEHA-keskukset. Kunnat voivat hakea korvauksia neljännesvuosittain ja takautuvasti kahden vuoden ajalta. Kotouttamislain uudistamishdotuksen mukaan lain voimaan tultua valtio maksaisi edelleen laskennallista korvausta kunnille kansainvälistä suojelua saavien vastaanotosta ja palveluiden järjestämisestä aiheutuvista kuluista. Alkukartoituksia ja tulkkauksesta aiheutuvia kustannuksia ei enää korvattaisi erikseen. Erityiskustannusten korvausten maksaminen ja osa tulkkaus- ja käännöskustannusten korvauksista siirrettäisiin maakuntien yleiskatteelliseen rahoitukseen eikä korvauksia maksettaisi enää erikseen.

<http://kotouttaminen.fi/valtion-korvaukset-kunnille>

4. PALVELUT

Maahanmuuttajilla on Kärsämäellä käytössään samat peruspalvelut kuin muilla kuntalaisilla. Jotta maahanmuuttaja pystyisi käyttämään palveluita, voi varsinkin alkuvaiheessa tulkin palveluiden käyttäminen olla välttämätöntä. Jotta maahanmuuttaja saisi riittävän kielitaidon selviytyäkseen suomen kielellä, on kielikoulutus tarpeen. Kärsämäen kunta on järjestänyt kielikoulutusta yhteistyössä Jokihelmen Opiston kanssa.

5. TULKITSEMINEN JA KÄÄNTÄMINEN

Suomea taitamattomalle maahanmuuttajalle hyvät ja asianmukaiset tulkkaus- ja käännöspalvelut mahdollistavat tasavertaisen asioimisen viranomaisten kanssa. Nämä palvelut takaavat sekä asiakkaan että työntekijän oikeusturvan ja ovat edellytyksenä suomalaisen yhteiskuntaan kotouttamisessa.

Kotouttamislain 5§ mukaan viranomaisen on huolehdittava asian tulkitsemisesta tai kääntämisestä, jos maahanmuuttaja ei osaa kielilain (423/2003) mukaan viranomaisessa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä taikka hän ei vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi voi tulla ymmärretyksi asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta. Viranomainen huolehtii mahdollisuuksien mukaan tulkitsemisesta ja kääntämisestä myös muussa maahanmuuttajan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevassa asiassa. Asia voidaan tulkita tai kääntää sellaiselle kielelle, jota maahanmuuttajan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän. Viranomaisen velvollisuus huolehtia tulkitsemisesta ja kääntämisestä ei koske aineistoa, joka ei vaikuta asian käsittelyyn.

Viranomaisen on hankittava ja kustannettava tulkki tai huolehdittava kustannuksellaan kääntämisestä asioissa, jotka voivat tulla vireille viranomaisten aloitteesta. Pakolaisten ja inkerinsuomalaisten paluumuuttajien kotoutumisen alkuvaiheen tulkkaus- ja käännöskustannukset korvataan valtion varoista silloin, kun kyse on sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista tai kotoutumista tukevien palveluiden käyttöön ohjaamisesta. Tulkkina tulisi käyttää ammattitaitoista asioimistulkkia, ei asiakkaan aviopuolisoa, sukulaista tai tuttavaa eikä koskaan lasta.

Tavoitteet:

- Maahanmuuttajalle järjestetään tarvittaessa lakien edellyttämä asioimistulkkaus.
- Viranomaiset tuntevat tulkkauksesta ja kääntämisestä säädetyt lait.
- Maahanmuuttajat ovat tietoisia oikeudestaan tulkkaus- ja käännöspalveluihin.
- Viranomaiset järjestävät tarvittavat tulkkaus- ja käännöspalvelut myös muille kuin valtion korvausten piirissä oleville maahanmuuttajille.

Kärsämäen kunnalla on sopimus Monetra tulkkipalvelun kanssa

Monetra tulkkipalvelu, Oulu

Palvelu ma-pe 8.30—15.30,

Puh. 08 55841856

Sähköposti: tulkkipalvelu@monetra.fi, kaannokset@monetra.fi

Sähköinen tilauslomake: www.monetra.fi

6. SIVISTYSPALVELUT

6.1 Opetus ja koulutus

Perusopetuksen tavoitteena on antaa oppilaille heidän omien kykyjensä mukainen jatko-opintokelpoisuus. Suomen kielen taito on portti suomalaiseen kulttuuriin. Vieraskielisten lasten oppimisen päämääränä on sellaisten perustaitojen saavuttaminen, joilla he pystyvät toimimaan ja oppimaan suomalaisessa kieliympäristössä. Tavoitteena on toimiva kaksikielisyys.

Oppivelvollisuusikäisten maahanmuuttajien perusopetus toteutetaan perusopetusta antavissa yksiköissä tarvittaessa tukiovetusta antaen. Maahanmuuttajat sijoittuvat pääasiassa yleisopetuksen ryhmiin ja saavat suomen kielen opetusta tukiovetuksena. Tavoitteena on, että oppilas oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä ja hänelle kehittyy monipuolinen suomen kielen taito oman äidinkielen rinnalle. Suomen kieli tulee olemaan sekä oppimisen kohde että väline koko kouluajan. Maahanmuuttajalasten oman äidinkielen opetusta järjestetään, mikäli saman kieliryhmän oppilaita on riittävästi. Suomen kielen tukiovetukseen on mahdollisuus myös toisen asteen koulutuksessa.

Erytystä huomiota tulisi kiinnittää oppilaiden ohjaamiseen, erityisesti nivelvaiheissa (esim. kahden kouluasteen välinen taitekohta) oleviin. Maahanmuuttajalasten vanhempien tukea lisätään ja pyritään ennaltaehkäisemään ongelmatilanteita. Tarvittaessa Kärsämäen kunta tarjoaa valmistavaa opetusta.

Oppivelvollisuusiän ylittäneiden mahdollisesti tarvittavaa perusopetusta toteuttaa lähin soveltuva maahanmuuttajakoulutusta antava yksikkö. Koulutoimisto ja työvoimatoimisto sopivat erikseen tapauskohtaisesti koulutuksen toteuttamisohjelmasta. Työvoimatoimisto ja koulutoimisto antavat tietoa koulutusmahdollisuuksista ja ohjaavat jatkokoulutukseen.

Raudaskylän kristillinen opisto järjestää alueella aikuisten perusopetusta. Raudaskylän opiston aikuisten perusopetuksen opinnot ovat mahdollisia myös maahanmuuttajille, joiden äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi. Tällöin opintoihin kuuluu suomi toisena kielenä opintoja.

Lisätietoja: <http://www.rko.fi/opiskelu/aikuisten-perusopetus>

6.2 Suomen kielen koulutuksen järjestäminen alueella

Lähikunnissa suomen kielen koulutuksia järjestetään kokoaikaisena (noin 5 päivää viikossa) sekä osa-aikaisesti (esim. kerran viikossa). Koulutusta järjestetään mm. Haapaveden Opistolla ja Jokihelmen Opistolla.

Lisäksi koulutusta voidaan järjestää työvoimakoulutuksena, koulutukseen hakeutuminen tapahtuu silloin TE-toimiston kautta.

6.3 Vapaa-ajan koulutus

Jokihelmen opisto on Kärsämäen, Siikalatvan, Haapaveden, Merijärven, Oulaisten ja Pyhännän alueella toimiva kansalaisopisto. Opiston opetuksen pääpaino on kädentaidoissa ja taideaineissa, joista painottuvat musiikki ja kuvataiteet. Terveys- ja liikuntakasvatusta suunnataan eri ikä- ja kohderyhmille, pääpaino on terveyttä ja hyvinvointia edistävissä opinnoissa. Kansalaisten tietoyhteiskuntavalmiuksia edistetään järjestämällä mm. tieto- ja viestintätekniikan opintoja. Kielten opetuksessa vastataan alueen koulutustarpeisiin.

Jokilaaksojen musiikkiopisto

Musiikkiopistot vastaavat taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetuksen järjestämisestä. Opetus on tasolta toiselle etenevää koulutusta, joka muodostuu musiikin perustason ja sille rakentuvan musiikkiopisto tason opinnoista sekä niitä edeltävästä varhaisiän musiikkikasvatuksesta. Jokilaaksojen musiikkiopisto järjestää opetusta Haapajärvellä, Haapavedellä, Kärsämäellä, Merijärvellä, Nivalassa, Oulaisissa sekä Pyhäjärvellä.

Tanssiopisto Uusikuu

Tanssiopisto Uusikuu antaa tanssin taiteen perusopetusta kuuden kunnan alueella: Haapajärvellä, Kärsämäellä, Nivalassa, Pyhäjärvellä, Reisjärvellä ja Ylivieskassa. Tanssiopisto toteuttaa valtakunnallista tanssin taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelmaa ja antaa tavoitteellisesti etenevää tanssin opetusta lastentanssissa ja nykytanssissa sekä kurssimuodossa myös muissa tanssilajeissa.

6.4 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on yhteistyössä perheen kanssa edistää alle kouluikäisen lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Päivähoitomuodoista perhe voi valita perhepäivähoidon, ryhmäperhepäivähoidon tai päiväkotihoidon.

Varhaiskasvatuksenpalvelutoimistossa hoidetaan päivähoitohakemusten vastaanottaminen, lasten hoitopaikkoihin sijoittaminen, päivähoitomaksupäätösten tekeminen. Maahanmuuttajalapsen käyttävät samoja palveluita kuin muutkin päivähoiton tarvitsijat.

Lisätietoa varhaiskasvatuksesta löytyy kunnan Internetsivuilta.

6.5 Kulttuuri ja vapaa-aika

Vapaa-ajan toiminnassa tavoitteena on pitää osallistumiskynnys matalana, mikä luo hyvät edellytykset myös monikulttuuriselle toiminnalle. Taiteilijaresidenssi ja ESC-vapaaehtoisen tuovat myös oman lisänsä monikulttuurisuuteen.

Kulttuuripalveluiden tavoitteena on kuntalaisten henkisen ja sosiaalisen pääoman kasvattaminen ja osaltaan syrjäytymisen ehkäiseminen. Tärkeää on myös luoda edellytyksiä omaehtoiselle kulttuurin kokemiselle ja tekemiselle. Kulttuuritapahtumat ovat avoimia kaikille kuntalaisille ja niistä tiedotetaan Kaiku-kuntatiedotteessa, tapahtumakalenterissa, verkkosivuilla sekä paikallis- ja ilmaisjakelulehdissä.

Liikunnan on todettu olevan yksi tärkeimmistä yksilötason hyvinvoinnin ylläpitäjistä. Liikuntapalvelut mahdollistavat monipuolisen liikunnan harrastamisen kohderyhmille ja tukevat erityisesti vapaaehtoisjärjestöjen, lähinnä urheiluseurojen liikuntakasvatustyötä.

Lisätietoja alueen liikuntapaikoista ja -tapahtumista saa hyvinvointiohjaajalta ja kunnan verkkosivuilta.

6.6 Nuorisio

Nuorisopalvelut tarjoavat lapsille ja nuorille elämänhallintataitoja, tukea kasvuun, kehitykseen ja itsenäistymiseen sekä ajankohtaista tietoa ja kanavia osallistumiseen ja vaikuttamiseen omassa elämässä ja elinympäristössä. Lapsia ja nuoria tuetaan osallisuuteen ja aktiivisuuteen. Suvaitsevaisuutta ja erilaisuuden hyväksymistä edistetään mm. kansainvälisyys- ja kulttuurikasvatuksen avulla.

Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry:n tarkoituksena on tukea seutukunnassa järjestettävää nuorisotyötä ja nuoriin kohdistuvaa sosiaalityötä. Yhdistys toteuttaa alueellisia ja paikallisia hankkeita, joiden avulla nuorten aktiivisuutta ja vastuullisuutta pyritään lisäämään ja ehkäisemään syrjäytymistä. Yhdistys kehittää nuorten parissa tehtävää nuoriso-, sosiaali- ja kasvatustyötä yhteistyössä muiden näillä aloilla toimivien tahojen kanssa. Lisätietoja: <http://snack.fi/>

6.7 Kirjasto

Kirjasto tarjoaa pääsyn monipuolisiin tietopalveluihin, antaa valmiuksia tietoyhteiskunnan vaatimiin kansalaistaitoihin unohtamatta kirjaston perinteistä sivistys- ja kulttuuritehtävää.

Joki -kirjastoihin kuuluu 14 kuntaa, eli Alavieska, Haapajärvi, Haapavesi, Kalajoki, Kärsämäki, Merijärvi, Nivala, Oulainen, Pyhäjärvi, Pyhäntä, Reisjärvi, Sievi, Siikalatva ja Ylivieska. Joki-kirjastojen alueella on noin 82 000 asukasta, joita palvelee yli 60 kirjastoalan ammattilaista 18 toimipisteessä ja 6 kirjastoautossa. Joki-kirjastoilla on yhteinen aineistotietokanta, lainaajarekisteri, kirjastokortti, yhteiset käyttösaännöt ja laaja digitaalisten palveluiden valikoima.

7. SOSIAALIPALVELUT

7.1 Neuvola

Lähtökohtana neuvolapalveluissa on yksilöllinen ja asiakaslähtöinen palvelu, jossa perheen arjessa selviytymistä, hyvinvointia ja vanhemmuutta tuetaan tarpeen mukaan. Kouluterveydenhuolto on osa oppilashuoltoa, jolla tarkoitetaan oppilaan hyvinvoinnista huolehtimista.

Äitiysneuvolassa huolehditaan odottavan äidin ja sikiön terveydentilasta sekä valmennetaan äitiä, isää ja koko perhettä lapsen syntymään. Kun raskaus on todettu, varataan ensimmäinen vastaanottoaika terveydenhoitajalle. Perhesuunnittelun avulla pyritään varmistamaan, että lapsi on toivottu. Perhesuunnitteluun kuuluu esimerkiksi sopivan ehkäisymenetelmän valinta. Lastenneuvolassa lapsi käy 2 viikon iästä alakouluikään saakka. Lastenneuvolassa pyritään turvaamaan mahdollisimman terve lapsuus ja edistämään koko perheen hyvinvointia. Neuvolassa huolehditaan myös koululais- ja opiskelijaterveydenhuollon palveluista.

Kärsämäen sosiaalipalveluiden viranomaistyöstä vastaa Kärsämäen kunta, sosiaalipalvelut tuottaa Terveystalo Kuntaturva Oy. Sosiaalityöllä autetaan maahanmuuttajia erilaisissa haastavissa elämäntilanteissa. Lisätietoja löydät osoitteesta: <http://terveys.karsamaki.fi/>

7.2 Aikuissosiaalityö, vanhuspalvelut, vammaispalvelut

Maahanmuuttajilla on oikeus sosiaalihuoltolain mukaiseen toimeentuloturvaan ja sosiaalipalveluihin. Ennen sosiaalihuollon toimeentuloturva hakijan tulee ilmoittautua työnhakijaksi, sekä hakea Kelalta etuudet kuten työttömyysturvan, asumistuen tai eläkkeen. Perustoimeentulotuki haetaan Kelalta. Aikuissosiaaliohjaaja neuvoo ja opastaa hakijaa tukien haussa.

Aikuissosiaalityössä yhdessä maahanmuuttajan ja TE-toimiston kanssa tehdään maahanmuuttajan yksilö- / perhekohtainen alkukartoitus ja sosiaalihuoltolain mukainen palvelutarpeen arviointi. toimeentuloturvasta, vaikeavammaisten palveluista ja kuntouttavasta työtoiminnasta saa sosiaalitoimistosta, joka sijaitsee

terveyskeskuksessa. Sosiaalityössä asiakkaita palvelee ajanvarauksella, virkailijoiden yhteystiedot löytyvät osoitteesta: <http://terveys.karsamaki.fi/sosiaalityo-ja-toimeentulo>

Virka-ajan ulkopuolella HÄTÄTAPAUKSISSA voi apua pyytää sosiaalipäivystyksestä numerosta 112.

7.3 Lastensuojelu

Lastensuojelun tehtävänä on turvata lapsen oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Maahanmuuttajataustainen lapsi ja hänen perheensä lastensuojelun asiakkaana on luonnollisesti oikeutettu yhtäläisiin palveluihin kuin kantaväestöön kuuluva.

Maahanmuuttajat eivät ole yhtenäinen ryhmä, vaan heidän joukossaan on monista eri syistä maahan tulleita, lukuisia eri kansallisuuksia ja kieliryhmiä, korkeasti koulutettuja ja lukutaidottomia, eurooppalaisia ja kolmannen maailman maista muuttaneita sekä eritasoisesti suomenkieltäitavia ihmisiä.

Yhteistä on maahanmuuttajatausta, johon kukin maahanmuuttaja suhtautuu yksilöllisesti ja erilaisin selviytymiskeinoin. Lastensuojelun keskeisinä periaatteina on, että lapsen etua arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, miten eri ratkaisut turvaavat lapsen kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen näkökulman.

Kiireellinen lastensuojelu virka-aikana puh 040 6671 492. Iltaisi ja viikonloppuisin päivystää Jokilaaksojen sosiaali- ja kriisipäivystys puh 044 4793 644 tai yleinen hätänumero 112.

7.3.1 Ilman huoltajaa maassa asuvat lapset ja nuoret

Turvapaikkaprosessin aikana ilman huoltajaa maahan saapuvat alaikäiset turvapaikanhakijat asuvat alaikäisille tarkoitetuissa ryhmäkodeissa tai tukiasunnoissa. Oleskeluluvan saamisen jälkeen alaikäinen siirtyy yleensä perheryhmäkotiin. Perheryhmäkotien toimintaa ohjaavat ja koordinoivat ELY -keskukset ja ryhmäkotien toimintaa Maahanmuuttovirasto. Alaikäinen turvapaikanhakija tai oleskeluluvan saanut henkilö voi asua myös yksityismajoituksessa ja olla vain kirjoilla ryhmäkodissa tai perheryhmäkodissa.

Oleskeluluvan saaneen alaikäisen henkilön siirtyminen kuntaan vaatii tiivistä yhteistyötä hänen edustajansa, vastaanottokeskuksen ja vastaanottavan kunnan sosiaalityöntekijöiden sekä ELY-keskuksen kanssa. Nuoren jälkihuoltoon tulee panostaa erityisesti siinä vaiheessa, kun nuori siirtyy perheryhmäkodista tuettuun tai itsenäiseen asumiseen. Myös yksityismajoituksessa asuvien alaikäisten henkilöiden tilannetta ja yksityismajoituksen toimivuutta tulee tarkkailla säännöllisesti. Kunnan tulisi lisäksi varautua siihen, että alaikäisen perhe saattaa jossakin vaiheessa muuttaa kunnan asukkaaksi. Perheiden yhdistäminen on viime aikoina vaikeutunut, mistä syystä yhä useampi alaikäinen jää Suomeen pysyvästi ilman vanhempiaan. Etenkin tällaisissa tilanteissa jälkihuollon tulee jatkua täysi-ikäistymisen jälkeen. Nuori voi kotoutumislain mukaan olla tukitoimien piirissä, kunnes hän täyttää 21 vuotta tai hänen huoltajansa saapuu Suomeen.

Alaikäiselle ilman huoltajaa saapuneelle ja oleskeluluvan saaneelle laaditaan oma kotoutumissuunnitelma. Alaikäisen kotoutumissuunnitelma tehdään paikallisten viranomaisten monialaisena yhteistyönä. Keskeisiä toimijoita lasten ja nuorten kotoutumisen kannalta ovat opetus-, nuoriso- ja sosiaali- ja terveystoimen edustajat. On huomattava, että lapsi tai nuori voi olla myös lastensuojelun asiakas, jolloin kotoutumissuunnitelma tulee sovittaa yhteen lastensuojelun asiakassuunnitelman kanssa.

7.4. Terapiapalvelut

Terapiapalveluita ovat mielenterveys-, perheneuvola- ja päihdepalvelut sekä mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut ja päivätoiminta. Palvelut ovat kaikille maksuttomia eikä lähetettä tarvita. Ajanvaraus tapahtuu soittamalla, minkä jälkeen tehdään hoidontarpeen arviointi.

8. TERVEYSPALVELUT

Terveystalo Kuntaturva Oy tuottaa Kärsämäen kunnan terveyspalvelut. Terveyskeskus tarjoaa maahanmuuttajille heidän tarvitsemansa terveyden- ja sairaanhoitopalvelut, kuten muillekin kuntalaisille. Maahanmuuttaja voidaan ohjata terveyspalveluiden piiriin kotoutumissuunnitelman teon yhteydessä maahanmuuttajan ikä ja terveydentila huomioon ottaen.

Lisätietoja löydät osoitteesta: <http://www.terveys.karsamaki.fi>

8.1 Kiireetön ajanvaraus

Kiireetön ajanvaraus on avoinna 9-15 numerossa 044 445 6941 Ajanvarausnumeroista voi varata aikaa lääkäreiden vastaanotolle, laboratorioon, röntgeniin, erikoislääkäreiden ja diabetes-,reuma-,astma- ja syöpähoitajien vastaanotolle.

Kärsämäen Terveyskeskus
Mäntytie 3
86710 Kärsämäki

8.2 Päivystys

Kiireellisessä sairaustapauksessa lääkäripäivystys ja hoidon tarpeen arviointi toimivat arkisin kello 8.00-16.00 omassa terveyskeskuksessa. Päivytysnumero on 044 445 6937. Ilta-, yö- ja viikonloppupäivystys on kiireellisissä tapauksissa Oulaskankaan sairaalassa. Maanataista-perjantaihin klo 16-08, viikonloppuisin perjantaista klo 15.30 alkaen maanantaihin klo 08 saakka sekä aattopäivinä ja juhlapyhinä vuorokauden ympäri.

Oulaskankaan Sairaala
Oulaistenkatu 5
86300 Oulainen
puh. 08 4297840

8.3. Suunterveydenhuolto

Hammashoitolan päivystys ja ajanvaraus palvelee ma-to 8-16 ja pe 8-15 numerossa 044 445 6350. Hammashoidon viikonloppu ja arkipyhäpäivystys Oulussa (Aapistie 3) klo 10-15 numerossa 044 7036 426 ja muina aikoina Oulaskankaan yhteispäivystys numerossa 08-315 2655

8.4. Hoito- ja vanhustyönpalvelut

Ikäihmisten palveluita ovat kotiin annettavat palvelut, kotona asumista tukevat palvelut ja asumispalvelut sekä vuodeosastohoito. Kotona asumista tukevia palveluita ovat omaishoito ja kotihoito erilaisine tukipalveluineen. Asumispalveluita ovat palveluasuminen ja tehostettupalveluasuminen sekä päivätoiminta ja vuoroahoito. Vuodeosastopalvelua tarjotaan lyhytaikais- ja pitkäaikaishoitona.

9. KELAN PALVELUT

Kela huolehtii Suomessa asuvien perusturvasta eri elämäntilanteissa. Kelan hoitamia sosiaaliturvaetuuksia ovat mm. perhe-etuudet, opintoetuudet, asumisenuet, työttömän perusturva, sairausvakuutus, kuntoutus, vammaisetuudet ja peruseläketurva.

Suomen sosiaaliturvajärjestelmä perustuu joko maassa asumiseen tai täällä työskentelyyn. Joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta kaikilla Suomessa vakinaisesti asuvilla on oikeus Kelan myöntämiin sosiaaliturvaetuuksiin. Kun muutat Suomesta ulkomaille tai ulkomailta Suomeen, Kela tekee päätöksen siitä, kuulutko Suomen sosiaaliturvaan eli onko sinulla oikeus Kelan myöntämiin sosiaaliturvaetuuksiin. Päätöksen perustana on laki asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta. Laista käytetään myös nimeä soveltamisalaki (1573/1993).

Lisätietoja löydät osoitteesta: <http://www.kela.fi/maasta-ja-maahanmuutto>

9.1 Kelan maksamat etuudet

Kela-asioissa palvelee kunnan asiointipiste.

Ajantasaista tietoa Kelan maksamista etuuksista ja asioinnista löydät osoitteesta: <http://www.kela.fi/henkilosiakkaat>

10. TYÖ- JA ELINKEINOTOIMISTON PALVELUT

Pohjois-Pohjanmaan TE- toimistossa maahanmuuttajia palvelee kolmella palvelulinjalla, joita ovat:

- 1) työnvälitys ja yrityspalvelut
- 2) osaamisen kehittämispalvelut
- 3) tuetun työllistymisen palvelut.

Ohjautuminen soveltuvaan TE-toimiston palveluun tapahtuu asiakkaan henkilökohtaisen palvelutarpeen perusteella. Osaamisen kehittämisen palvelulinjalla on TE-toimiston kotouttamisasioiden koordinoititehtävä.

TE-toimiston asiointipaikat ja kuntien yhteispalvelupisteet tarjoavat maahanmuuttajille ja turvapaikanhakijoille tiedottavia TE-toimiston palveluita. Asiointipaikkojen ja yhteispalvelupisteiden itsepalvelupäätteet ovat käytettävissä työpaikan tai soveltuvan koulutusvaihtoehdon itsenäiseen

etsimiseen sähköisesti. Oulun, Raahen ja Ylivieskan toimipaikoissa asiakkaita palvelee TE-toimiston ostopalveluna hankkima Työhaun ja verkkoasioinnin valmennuspalvelu, josta on mahdollista saada henkilökohtaista opastusta työnhakuun ja työpaikkojen etsimiseen. Verkkoneuvojat palvelevat asiakkaita ilman ajanvarausta sekä suomen että englannin kielellä. www.mol.fi

Maahanmuuttaja voidaan rekisteröidä TE-toimiston asiakkaaksi sen jälkeen, kun hän on saanut oleskeluluvan Suomeen. EU-/ETA-valtion tai Sveitsin kansalainen voi rekisteröityä työnhakijaksi Oma asiointi –palvelun kautta tai henkilökohtaisesti TE-toimiston toimipaikassa. Muiden kuin EU/ETA-alueen tai Sveitsin kansalaisten tulee käynnistää työnhakunsa henkilökohtaisesti TE-toimistossa, koska työnhakijaksi rekisteröintiin vaikuttavaa oleskelulupatietoa ei ole mahdollista tunnistaa verkkopalvelussa.

Työnhakijaksi ilmoittautuminen voi käynnistyä myös kunnan maahanmuuttopalvelun aloitteesta, jolloin kunta varaa maahanmuuttajalle ajan kotoutumislain mukaisen alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman laatimiseen.

TE-toimiston kotoutumisen asiantuntija on yhteydessä uuteen asiakkaaseen 14 vrk kuluessa yhteydenotosta ja sopii ajan alkukartoituksen sekä kotouttamissuunnitelman käynnistämiseksi. Tapaaminen järjestetään tilanteen mukaan kasvokkain, puhelimitse tai Skype-yhteydellä. TE-toimiston ja asiakkaan lisäksi alkuvaiheen tapaamisessa voi olla paikalla tarpeen vaatiessa tulkki ja kunnan nimeämä edustaja.

Maahanmuuttajan alkukartoituksessa selvitetään asiakkaan aiempaa osaamista, valmiuksia siirtyä suoraan avoimille työmarkkinoille tai asiakkaan tarvetta kieli- ja kotoutumiskoulutukseen. Kartoituksen yhteydessä selvitetään valmiudet kotoutumiseen, annetaan asiakkaalle perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta sekä ohjataan asiakasta etenemään sopiviin kotoutumispalveluihin. Tarvittaessa palvelutarpeen arvioinnissa hyödynnetään oppilaitosten, hankkeiden tai kumppaneiden maahanmuuttajille kohdentamia palveluita. Tavoitteena on ohjata kotoutujia palveluihin, jotka tukevat nopeaa työllistymistä, kouluttautumista ja kotoutumista.

Kotoutumissuunnitelma laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi eteenpäin. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma laaditaan viimeistään kolmen vuoden kuluessa ensimmäisen oleskeluluvan myöntämisestä. Jos maahanmuuttaja ei kuulu enää kotoutumislain piiriin, hänelle laaditaan tarvittaessa työllistymistä edistävä suunnitelma.

Suuri osa kotoutujista tarvitsee alkuvaiheessa osaamisen kehittämisen palveluita, jolloin heille tarjotaan ammattitaidon kehittämistä tukevia palveluita sekä tukea vaihtoehtojen selvittämiseen. Tarjottavia palveluita voivat olla mm. työkokeilut, osaamiskartoitukset, uravalmennukset ja kotoutumiskoulutus.

Kotoutumiskoulutukset järjestetään Opetushallituksen määräyksen mukaisina opintoina. Ohjautuminen koulutukseen tapahtuu Koulutusportti-järjestelmän kautta, josta TE-toimiston virkailijat varaavat aikajärjestyksessä koulutuspaikan asiakkaiksi tulleille kotoutujille. Kotoutumiskoulutusten tavoitteena on suomen kielen opiskelu, kotoutuminen ja tutustuminen suomalaiseen yhteiskuntaan. Koulutukset hankitaan julkisten hankintojen kilpailutusten perusteella ja niitä toteuttavat sekä yksityiset palvelun tarjoajat, että oppilaitokset. Kotoutumiskoulutusten sisällöissä ja menetelmissä pyritään työelämäläheisyyteen ja joustaviin kielenoppimisen tapoihin. Koulutuspaikkakunnat vaihtelevat vuosittain kotoutujien tarpeen mukaisesti. Osa koulutuksista on mahdollista toteuttaa verkko-opintoina.

Kotoutumissuunnitelmiin on mahdollista sopia kotoutujan omaehtoisista opinnoista, mikäli asiakkaalla on todettu koulustarve, opinnot sisältävät suomen kielen opintoja tai opiskelu tapahtuu suomen kielellä. Opintojen on tuettava työllistymistä ja kotoutumista.

Kotoutujat, joilla on riittävät edellytykset ja ammattitaito sijoittua suoraan avoimille työmarkkinoille eivätkä tarvitse kotoutumispalveluja, ohjautuvat asiakkaiksi TE-toimiston työnvälitys- ja yrityspalveluihin.

Asiakkaalle tarjottavia palveluita työnvälityksen lisäksi voivat olla esimerkiksi yrittäjyysneuvonta ja aloittavan yrittäjän palvelut.

Mikäli kotoutuja tarvitsee erityistä tukea osaamisen kehittämiseksi ja työllistymisen edistämiseksi, hänet voidaan ohjata tuetun työllistymisen palveluihin. Tuetun työllistymisen palvelulinja järjestää tarkemmat työkyntö tutkimukset, arvioinnit ja yksilöllistä tukea ja ohjausta mm. nuorille maahanmuuttajille, ikääntyneille ja vammaisille. Tuetun työllistymisen palvelulinja koordinoi ammatilliseen kuntoutukseen liittyvää yhteistyötä Kelan ja vakuutuslaitosten kanssa sekä yhteistyötä kunnan sosiaali- ja terveyspalvelujen kanssa.

Lisätietoa löydät osoitteesta:

<http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/tukeatyollistymiseen/kotoutumispalvelut/index.html>

Suomeen töihin tulevalle löytyy tietoa työntöön aloittamisesta ja asumisesta Suomessa mm. osoitteesta:

<http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/loydatoita/tyohonsuomeen/index.html>

11. POLIISI

Poliisilain mukaan poliisin on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä sovinnallisuutta edistäen. Poliisin tulee ensi sijassa neuvoin, kehotuksin ja käskyin pyrkiä ylläpitämään yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Poliisi ei saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää kuin poliisin tehtävän suorittamiseksi on tarpeen. Poliisin työ on myös yhteiselön turvaamista ja yksilöiden oikeuksien kunnioittamista.

Kärsämäki kuuluu Oulun poliisilaitoksen alueeseen, asukkaita palvelee Haapajärven poliisiasema osoitteessa Kustaa Vaasankatu 2, 85800 Haapajärvi.

Vaihe 0295 460 211

Lupapalvelut 0295 419 800

Poliisipäivystys 0295 464 265

Lisätietoja: www.poliisi.fi

11.1 Ulkomaalaisluvut

1.1.2017 alkaen poliisi ei ole myöntänyt oleskelulupia, vaan kaikki luvat keskitetään Maahanmuuttovirastoon.

Maahanmuuttovirasto (Migri) on sisäministeriön alainen virasto, joka käsittelee ja ratkaisee maahantuloon, maassa oleskeluun, pakolaisuuteen sekä Suomen kansalaisuuteen liittyviä asioita.

- myöntää oleskelulupia Suomeen tuleville ulkomaalaisille, kuten opiskelijoille, työntekijöille, elinkeinonharjoittajille, paluumuuttajille ja Suomessa asuvien ulkomaalaisten perheenjäsenille
- käsittelee turvapaikkahakemukset puhuttelusta päätöksentekoon
- ohjaa ja suunnittelee turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton käytännön toimintaa
- myöntää muukalaispasseja ja pakolaisen matkustusasiakirjoja
- päättää käännyttämisestä ja karkottamisesta

- vastaa kansalaisuushakemuksista, -ilmoituksista ja—selvityksistä
- vastaa ulkomaalaisrekisterin ylläpidosta
- tuottaa tietopalveluita niin kansainvälisiin tarpeisiin kuin kotimaan päättäjille ja viranomaisille
- osallistuu omaa toiminta-alueitaan koskevaan kansainväliseen yhteistyöhön

Lisätietoja osoitteesta: <http://www.migri.fi/>

12.MAISTRAATTI

Maahanmuuttajan muuttaessa kuntaan on tärkeää, että kunta tarvittaessa ohjaa asiakkaan rekisteröitymään maistraattiin. Tämä on mm. edellytys pakolaisten kuntakorvausten maksamiseen.

Suomessa asuvista henkilöistä merkitään perustiedot väestötietojärjestelmään. Rekisteröitäviä tietoja ovat mm. nimi, syntymäaika, kansalaisuus, perhesuhdetiedot ja osoite. Vakinaisesti Suomeen muuttaville henkilöille rekisteröidään kotikunta ja he saavat suomalaisen henkilötunnuksen. Oleskeluluvan on oltava voimassa vähintään vuoden. Pohjoismaiden kansalaiset eivät tarvitse oleskelulupaa. EU-kansalaisen, joka aikoo jäädä Suomeen yli kolmeksi kuukaudeksi, on rekisteröitävä oleskelunsa rekisteröitymistään maistraattiin.

Ulkomaalaisen on lain mukaan ilmoitettava rekisteriin samat tiedot kuin Suomen kansalaisenkin, jos oleskelu Suomessa kestää vähintään vuoden. Rekisteröinti tapahtuu paikallisessa maistraatissa. Rekisteritietoja käytetään mm. vaalien järjestämisessä, verotuksessa, terveydenhuollossa, oikeushallinnossa ja tilastoinnissa.

Rekisteröityäkseen henkilön on henkilökohtaisesti käytävä asuinpaikkansa maistraatissa. Mukana on oltava passi sekä voimassa oleva oleskelulupa. Muita rekisteröinnissä tarvittavia asiakirjoja ovat mahdolliset avioliittotodistukset, ero- ja kuolintodistukset ja lastensyntymätodistukset. Rekisteröityvän henkilön tulee täyttää ja henkilökohtaisesti allekirjoittaa maistraatissa ulkomaalaisen rekisteröinti-ilmoituslomake sekä muuttoilmoitus väestötietojärjestelmään. Ulkomaalaisen perhetietoja rekisteröitäessä Suomen väestötietojärjestelmään, kaikkiin ulkomailta toimitettuihin asiakirjoihin on liitettävä ns. Apostulle-todistus, jos ko. valtio on liittynyt Haagin sopimukseen. Mikäli valtio ei ole sopimuksen osapuoli, todistus toimitetaan kyseisen maan ulkoministeriöön, joka laillistaa asiakirjan oikean viranomaisen antamaksi. Tämän jälkeen asiakirja toimitetaan Suomen edustustoon, joka puolestaan laillistaa ulkoministeriön virkamiehen todistuksen.

Lisätietoa asioinnista maistraatissa ja maistraattienyhteystiedot löydät:
<http://www.maistraatti.fi/fi/Asiointi-maistraatissa/>

13. ETNISEN TASA-ARVON JA HYVIEN ETNISTEN SUHTEIDEN EDISTÄMINEN, SYRJINNAN EHKÄISEMINEN

Yhdenvertaisuuslain (21/2004) mukaan viranomaisten tulee kaikessa toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan yhdenvertaisuuden edistäminen asioiden valmistelussa ja

päätöksenteossa. Viranomaisten tulee erityisesti muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumista.

Suoja syrjinnältä on yhtäläinen riippumatta siitä, perustuuko syrjintä etniseen alkuperään, ikään, kansallisuuteen, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, terveydentilaan, vammaisuuteen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai muuhun henkilöön liittyvään syyhyn.

Lain mukaan viranomaisella, koulutuksen järjestäjällä ja työnantajalla, jonka palveluksessa on säännöllisesti vähintään 30 henkilöä, on oltava suunnitelma yhdenvertaisuuden edistämistä koskevista toimenpiteistä (yhdenvertaisuussuunnitelma). Yhdenvertaisuussuunnitelma voidaan tehdä erillisenä tai osana jotain muuta suunnitelmaa kuten henkilöstösuunnitelmaa, tasa-arvosuunnitelmaa, opetussuunnitelmaa tai työsuojelun toimintaohjelmaa. Yhdenvertaisuussuunnitelman tulee olla valmiina vuoden 2017 alussa.

13.1 Maahanmuuttajia ja kansainvälistymistä palvelevat toimijat/hankkeet alueella

13.1.1 Paikalliset järjestöt

Maahanmuuttajien kotouttaminen ja etnisten suhteiden edistäminen ovat yhteistyötä, johon eri kansalaisjärjestöt luovat viranomaistahon työn rinnalle toisenlaisia toimintamahdollisuuksia. Järjestöt tarjoavat maahanmuuttajalle peruspalveluiden rinnalle toimintoja, jotka tukevat hänen osallistumis- sekä vaikuttamismahdollisuuksiaan ja mahdollisuuksia sosiaalisten verkostojen luomiseen. Järjestöjen toiminnasta saa tietoa mm. kuntien nettisivulta ja paikallislehdistä.

Kärsämäellä toimii SPR:n paikallisosasto. Suomen Punainen Risti toimii viranomaisten tukena yhteistyössä verkostojen, eri järjestöjen ja yritysten kanssa. Esimerkkejä Punaisen Ristin kotoutumisen tuesta: kielikerhot, asumisapu, läksyhelppi, ystävätoiminta, kansainväliset klubit, osaamisen kartoitus, työelämän tutustumisjaksot (TET).

<https://www.punainenristi.fi/tyomme/apua-maahanmuuttajille/>

13.1.2 Seurakunnat

Uskonnolla voi maahanmuuttajan kotimaassa olla huomattavasti näkyvämpi ja suurempi rooli kuin suomalaisessa yhteiskunnassa. Maahanmuuttajien uskonnollinen tausta tulisi ottaa huomioon ja heille tulisi tarjota tietoa omaan uskontokuntaansa kuuluvasta toiminnasta Suomessa. Seurakunnilla ei ole suuresti maahanmuuttajille suunnattua erillistä toimintaa vaan kaikki ovat tervetulleita mukaan yleiseen toimintaan. Uskonnot.fi verkkosivustolta löytyy lista Suomessa toimivista yhteisöistä jaoteltuna esimerkiksi uskontokunnan mukaan. Sivu suomeksi ja englanniksi. www.uskonnot.fi/yhteisot/byreligion

Evangelisluterilainen seurakunta

Seurakunnissa maahanmuuttajatyö kuuluu yleensä diakoniatyöntekijöiden vastuualueeseen. Sekä diakoniatyöntekijät että papit voivat antaa myös henkistä ja hengellistä tukea sitä tarvitseville. Luonnollisesti seurakunta tarjoaa kotouttamiseen monenlaisia mahdollisuuksia päiväkerhoista jumalanpalveluksiin. Yleensä seurakunnan tilaisuudet ja kerhot ovat avoinna kaikille riippumatta siitä, onko henkilö luterilainen tai edes kristitty. Seurakuntien tapahtumat löytyvät pääsääntöisesti seurakuntien Internetsivuilta.

Kärsämäen seurakunta

Frosteruksenkatu 16
86710 Kärsämäki
Kirkkoherranvirasto puh. 045-348 8145
Diakoniatoimisto puh. 040-763 6027
www.karsamaensrk.fi

Ortodoksinen seurakunta

Kärsämäki kuuluu Kuopion ortodoksiseen seurakuntaan. Kiuruvedellä sijaitsee Pyhän Nikolaoksen kirkko. Lisäksi seurakunnan tiloja löytyy Nivalasta, Pyhäsalmeilta ja Haapavedeltä. Tapahtumat löytyvät seurakunnan Internetsivuilta.

<https://ortkuopio.fi/>

Katolinen seurakunta

Alue kuuluu Nasaretin pyhän perheen seurakuntaan, joka toimii pääasiassa Oulussa. Oulussa järjestetään sunnuntaisin messu englanniksi kello 10.00 ja suomeksi kello 15.00. Muut tapahtumat löytyvät seurakunnan Internetsivuilta.

<https://katolinen.fi/seurakunnat/nasaretin-pyhan-perheen-seurakunta/>

Nasaretin pyhän perheen seurakunta
Liisantie 2
90560 Oulu

Islamilainen yhdyskunta

Pohjois-Suomen Islamilainen yhdyskunta
Kajaaninkatu 36 H
90100 OULU
puh. 050 058 2371 tai amannan (at) sun3 oulu.fi

Suomen islamilainen yhdyskunta
Lönnrotinkatu 22
00120 HELSINKI
www.rabita.fi

14. LISÄTIETOA

Lisää ajankohtaista tietoa kotouttamisesta löydät mm. seuraavista osoitteista:

<http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen>

<https://www.tem.fi/ajankohtaista/julkaisut/esitteet/perustietoasuomesta>

<http://www.infopankki.fi/>

<http://emn.fi/files/1345/210216EMN-Maahanmuutto-Fin.pdf>